

VRIENDENBRIEF

redactieadres:
Pompstraat 17
5481 BL Schijndel

jaargang 1
winter 2002

VOORZITTER VAN DE VRIENDEN AAN HET WOORD

Beste Vrienden,

Schilderijen worden tot nieuw leven gewekt en inderdaad, Jos van Extel, eigenaar van Restauratie-Atelier Jos van Extel in Schijndel, heeft het bewijs geleverd tijdens zijn lezing op 25 november jl. in het voormalig Hervormde Kerkje aan de Hoofdstraat in Schijndel.

Deze leerzame avond werd georganiseerd door de Stichting Vrienden van het Museum Jan Heestershuis en het was zonder meer een geslaagde avond.

Veel mensen zijn zich niet bewust van de waarde van hun schilderijen. Behalve dat ze mooi zijn om naar te kijken, heb je met schilderijen vaak een stukje cultuur-historisch erfgoed in huis. Ook als een schilderij geen historische of materiële waarde vertegenwoordigt, kan het voor de bezitter van grote emotionele waarde zijn en dat is niet in geld uit te drukken. Het is alleszins de moeite waard om uw kunstschaten eens 'onder de loep te nemen' want ook schilderijen hebben onderhoud nodig.

Deze avond was de eerste van een reeks van 4 avonden die het Bestuur van de Vrienden het komend halfjaar gaat organiseren.

Heesters terug op het nest... ik beloofde u in de vorige Vriendenbrief dat ik u op de hoogte zou houden van het verloop van deze actie.

Welnu.....wij hadden best een goede respons verwacht maar nooit gedacht -en dat is de realiteit- dat wij enkele honderden werken op deze wijze zouden 'opsporen'. Inmiddels hebben alle Heesters-bezitters, die zich hebben aangemeld, bericht van ons ontvangen. Een selectie-team is inmiddels gestart met het samenstellen van de collectie die de basis zal vormen van een expositie die gehouden wordt in het voorjaar van 2003 in het Jan Heestershuis. U ontvangt natuurlijk een uitnodiging voor de opening. Nu alvast mijn hartelijke dank voor uw spontane medewerking.

Jan Heesters heeft de gezegende leeftijd van 89 jaar bereikt. We kunnen vaststellen dat hij een enorm productief kunstenaar is geweest en de Gemeente Schijndel een schat aan kunstwerken heeft nagelaten. Gesteund door uw vriendschap is het alleszins de moeite waard om deze collectie serieus en zorgvuldig te begeleiden en voor ons nageslacht te bewaren. En ik garandeer u dat deze collectie bij het huidige team dat rond het museum actief is, in goede handen is.

Dank voor uw steun mede namens alle vrijwilligers,

Ron Stroomer

VRIENDEN VAN HEESTERS AAN HET WOORD

Vraaggesprek met mevrouw Jet Geerkens

Juffrouw Jet, zoals velen onder ons haar kennen, weet veel te vertellen over Jan Heesters en zijn familie, in vroeger tijden.

Jet, geboren in 1921, heeft haar eerste herinneringen uit 1926 toen zij naar de meisjesschool, de Mariaschool, in de Pastoor van Erpstraat ging. Als zij langs het Heestershuis kwam, (zij was altijd zeer onder de indruk van dit historische pand, maar vooral van de trekbel!) stond de vader van Jan Heesters in de deuropening, boven de halve deur. Hij had een lange baard en was, evenals zijn zoon, kort van stuk. Hij zei dan: 'Hier meiske, heb je een appelke'. De vader van Jan was, net als zijn grootvader wagenbouwer.

De werkelijke herinneringen die zij aan Jan Heesters als persoon heeft, zijn beperkt. Geslaagd voor de Kweek-school in 1940 is zij Jan vanwege de oorlog, een tijdje 'kwijt' geweest.

Zij herinnert zich dat hij samenwoonde met zijn zus Maria (Marietje), een schat van een vrouw, een zeer sociaal voelend mens. Zij zette zich in voor de armen in de samenleving en in de oorlog was zij een hartelijke gastvrouw voor onderduikers en piloten. Marietje ging nooit met Jan op reis. In deze tijd ging hij altijd alleen. Na zijn huwelijk in 1945, ging zijn vrouw Maria wel altijd mee.

Juffrouw Jet vond Jan een imposant mens. Hoewel hij geen groot redenaar was, gaf hij toch wijze levenslessen, in zijn atelier. De trap vormde daarbij het vaste rustpunt.

Hij was verbonden aan de kunstacademie in 's-Hertogenbosch en ook aan het Sint Janslyceum gaf hij les. Een anekdote daarbij: Met mooi weer ging hij met de auto, met slecht weer met de fiets, anders werd de auto nat!

Hij is nooit echt verweven geweest met de Schijndelse gemeenschap. Buiten Schijndel werd hij meer gewaardeerd. De betrokkenheid was er echter wel. Jan was lid van de monumentenwerkgroep. Zijn huis werd in deze tijd op de monumentenlijst geplaatst. In deze werkgroep waren vele anderen actief: Freddie Bolsius, Jet Geerkens, Tineke van der Meer, Henk van Roessel, Tine

van Rooy, Greet van de Sman, Wim Verkuilen en Jeanne van der Wiel.

Monumentendag werd in deze tijd geopend in het Jan Heestershuis, waar allerlei filmpjes over monumenten in Schijndel werden vertoond. Vanuit deze werkgroep is in 1977 het verzoek gekomen om het Gilde opnieuw op te richten, hetgeen in 1979 is gerealiseerd. Jan Heesters hoorde bij de eerste Gildebroeders van de Gildebroederschap der Sint Catharina en Barbara te Schijndel, zo vertelt Vrouwe Haywich.

Mevrouw Geerkens, dank voor dit gesprek.

Hanny Blaffert

BIOGRAFIE HEESTERS 1939 - 1940

Jan Heesters 1939 - 1940

Over een korte episode uit het leven van Jan Heesters is wat meer bekend omdat hij op 1 juli 1939 een 'Auto-almanak' -zijn betiteling- begon, waarin hij de uitgaven voor zijn Mercedes noteerde. Deze almanak 'ontaarde' echter al gauw in een beknopt dagboekje, dat hij gebruikte om ontmoetingen, transacties en teken- of schilderactiviteiten vast te leggen. Hieronder worden de losse gegevens uit dit boekje tot een min of meer samenhangend verhaal omgesmeed.

Automobiel

In deze tijd -de crisisjaren dertig- is het bezit van een auto vrij uitzonderlijk maar Jan is voldoende bemiddeld om zich deze luxe te kunnen permitteren. Hij is klant bij garage Lautenslager in 's-Hertogenbosch, waar hij in 1938 een rekening betaalt van ruim 38 gulden. Afgezet tegen het uurloon van 80 cent dat Lautenslager rekent, mag dat een fors bedrag worden genoemd. Dat geldt ook voor de boete van 5 gulden, die Jan moet betalen voor een verder onbekende overtreding. Maar grote voordelen van zijn automobiel zijn het gemak waarmee hij vriendschappen en sociale contacten kan onderhouden en de gelegenheid om overal op locatie te werken.

Vrienden en kennissen

In 1939 woont Heesters met zijn zus Marie in het huis aan de Pompstraat, hun vader Dorus is zes jaar eerder gestorven. Vrienden en kennissen, die uit het dagboekje naar voren komen zijn: Jan en Els van de Laar uit 's-Hertogenbosch, Hugo Heyman, alias 'Tom', de Heeswijkse Norbertijn en historicus, met wie Jan nogal eens op pad gaat, Hub en Maria van Velthoven, Joop Siedenburg in Amsterdam, de familie Platvoet in Oisterwijk, Theo Sedée en zijn vrouw uit 's-Hertogenbosch, een heer Van Dijk en Helène, Wouter Lutkie uit Nuland en collega-schilder Theo Swagemakers. Vaak is Jan gedurende meerdere dagen achtereen in Kerniel nabij Tongeren in België te vinden, waar hij overnacht in het klooster Mariënhof van Kolen. Hij is daar bij de zusters Cisterciënzerinnen kind aan huis,- zijn vrouw zal er 38 jaar later een ongeval meemaken.

Ruilhandel

Wat ook duidelijk naar voren komt is de wijze waarop Jan gestalte kan geven aan de opbouw van zijn verzameling kunst en antiek. Hij gebruikt zijn eigen productie tekeningen en schilderijen om de gewenste stukken te bemachtigen. Zo ruilt hij op zaterdag 19 augustus in België -Jan is daags tevoren naar Kerniel gereden- liefst vier schilderijen tegen een Perzisch tapijt, en wel bloemstillevens: een kan xinia's, een witte pot met bloemen, een doek met lelie's tegen een donkere achtergrond en een bord perziken. Op de terugreis maandag 21, koopt hij in Turnhout 5 tegeltjes à raison van 8 franc, dat is 52 cent per stuk want 28 juli noteert Jan een koers van 6,5 cent per franc. Op die dag koopt hij ook weer in België een Delftsblauw bord voor omgerekend f19,50 en een kast voor f 39,= waarbij nog 7 gulden vrachtkosten komen. Op 7 augustus heeft de familie Platvoet uit Oisterwijk een schilderij opgehaald waarna Jan een week later bij hen een lamp meeneemt. Je krijgt kortom de indruk van een levendige ruilhandel.

Werken in het veld

Dan het artistieke werk van Heesters. Er zijn diverse meldingen dat hij op locatie bezig is. Waarschijnlijk tekent hij er om daarna, thuis in zijn atelier, de tekening af te maken of om te werken tot een schilderij. In een geval is dat heel helder: op maandag 18 december geeft de schooldirectie 's middags ijsvrij. Jan grijpt de gelegenheid aan om op de Pettelaar, nabij het Bosche Broek, een tekening te maken, wellicht van de ijspret op het bevroren Broek. Twee dagen later noteert hij: 'Thuis. 's avonds schilderijtje Pettelaar'. Hij heeft de tekening kennelijk als basis voor het schilderij genomen. Uit deze tijd is een doekje bekend waarop jong en oud op het ijs te zien is met op de achtergrond de vage contouren van een stad. Op de voorgrond praten twee militairen op schaatsen met elkaar. Dat beeld past in deze tijd want op dat moment puilen de kazernes uit ten gevolge van de mobilisatie.

Op zaterdag 23 september is hij bezig met een boerderij in Den Dungen, 's zondags werkt hij er verder aan. Een

week later noteert hij 'boerderij Berlicum' en de week erop: 'schilderijtje Heeswijk'. Wellicht wil Jan zijn voorraad 'boerderijen' wat uitbreiden want op 22 september heeft hij het schilderij 'Boerderij Kameren in Heeswijk', uit 1931, verkocht aan Hub (van Velthoven? JG) ten behoeve van 'juf.' Dr. Jacoba Hal, die daags daarna gehuldigd wordt in Tilburg. In het weekend van 21 en 22 oktober weer het vertrouwde procedé, zaterdag: 'schilderij te Heesch' en zondag: 'schilderij Heesch gewerkt'. Hij maakt er een week later nog een aparte schets van. Zaterdag 11 november werkt hij in Heeswijk.

Ontmoeting met Swagemakers

Tussen deze bedrijven door is hij op zondag 15 oktober bezig met een doek dat hij 'Christus en Samaritaansche' doopt. Daarnaast maakt hij tekeningen en een schilderij van ene Bertha. Daags voor kerstmis schildert hij de kalkoen, die hij drie dagen eerder bij Wouter Lutkie in Nuland heeft opgehaald over een oud schilderij van een kalkoen heen. Het beest doet dus twee keer dienst voor de familie Heesters! Op nieuwjaarsdag ontmoet hij bij de pastoor collega-schilder Theo Swagemakers. Deze ontmoeting leidt ertoe dat ze twee dagen later samen aan de Pettelaar gaan werken, dat Swagemakers een hoek van het Heestershuis schildert en dat Jan in het weekend een portret vervaardigt van een schilderende

Swagemakers. Dit doek is momenteel te zien in ons museum.

Tentoonstellingen

Op donderdag 20 juli heeft Jan een schilderij 'teruggehaald' uit het Van Abbemuseum in Eindhoven. Het is bekend dat hij, samen met andere kunstenaars, in de jaren dertig in dat nieuwe museum heeft geëxposeerd. De lijsten voor zijn werk zijn afkomstig van de firma Heydenrijk in Amsterdam (op 19 sept. en op 23 oct. telkens twee). Blijkbaar stelt hij hoge eisen op dat gebied. Op zaterdag 23 december bezoekt hij zijn vriend Joop Siedenburg, die dan in het ziekenhuis ligt. En passant bezoekt hij de tentoonstelling 'Kunst van heden', gaat hij naar een Rodin-tentoonstelling en bekijkt hij werk van zijn geliefde schilder Kees van Dongen, die bij Buffa exposeert. Jan heeft de trein genomen, de wegen zullen te glad geweest zijn voor de auto in deze periode van ijs.

Gevoel voor schoonheid

Tot slot vermelden we nog een esthetische ervaring die hij heeft als hij op een avond vanuit Oisterwijk, waar hij de familie Platvoet heeft bezocht, via Haaren terug rijdt naar Schijndel. Hij is onder de indruk van de mooie nacht, want hij noteert: 'Prachtige tocht terug. Geweldig doorbreken van de maan'.

Jan Geerts

W E T E N S W A A R D I G H E D E N

- Wij wensen eenieder fijne feestdagen en een gelukkig nieuwjaar
- Er is geld beschikbaar gekomen van zowel de Gemeente als de Provincie voor de overkapping van de binnenplaats
- Het Ad-Lib museum bestand is eindelijk geconverteerd en er ligt nu veel werk om na te kijken, aan te passen en uit te breiden.
- Dick Landsman heeft op de opening in het Kempenlandmuseum ook zijn pianospel en gedichten laten horen; zijn werk is er nog te zien
- Er zijn weer prachtige kerstdecoraties in het museum
- Er is door het museum onlangs een Heesters schilderij, een vroeg werk uit zijn oosterse periode, aangekocht op een kunstveiling
- In het nieuwe depot kan ook de overvloedige oogst walnoten uit de Heesterstuin geclimatiseerd worden bewaard
- De lezing in het Kerkje op 25 november jl was leerzaam, interessant en het is bovendien een gezellige avond geworden
- U krijgt binnen afzienbare tijd weer een uitnodiging voor een activiteit in het Kerkje
- De mooie setjes boerderijen van Jan Heesters doen het ook heel goed als kerstkaart; bovendien bent u dan heel actueel: 2003 is in museumland het 'boerderijen-jaar'
- De trap van Jan Heesters is terug gevonden op een schilderij: Heesters' atelier.

Met dank aan onze sponsors:

- ❖ **Architectenbureau Reep & Woudstra B.V.**
- ❖ **Faréco, Schijndel**
- ❖ **Foto Keetels, Schijndel**
- ❖ **Rabobank Schijndel**
- ❖ **Restauratie-atelier Jos Van Extel**
- ❖ **Rijkers Bouwbedrijf B.V.**
- ❖ **Studio Skoop Reclame- & Ontwerpburo, Gemonde**
- ❖ **Schijndels Weekblad**

UIT HET EIGEN BEZIT VAN HET MUSEUM

Rembrandtkan

Een Rembrandtkan is een tinnen drinkkan uit de 17^e eeuw met cilindrische hals met deksel, een iets versmalde voet en een balustervormige romp en oor. Het verband met Rembrandt is niet duidelijk, misschien omdat dit soort kannen vaak voorkomen op zijn schilderijen. De Romeinen gingen als eerste tin gebruiken als materiaal voor serviesgoed. Tin was toen al duizenden jaren bekend als onmisbaar onderdeel om met koper brons te maken. Het is smaak- en reukloos en tegen veel stoffen bestand. Fijn tin wordt in de Middeleeuwen aangeduid met een hamer of kroon. De hamer wordt rond 1550 vervangen door de uit Engeland afkomstige Tudorroos, eventueel gecombineerd met de kroon en de initialen van de meester. De kleine roos staat voor 2^e kwaliteit tin.

Nieuwe gietvormen betekenden voor de tingieter een fikse investering, gietvormen met uitgesproken stijlkenmerken waren daarom vaak nog in gebruik lang nadat de stijl in onbruik was geraakt! In de 19e eeuw kregen de tinnegieters meer en meer concurrentie van de plateel- en porceleinbakkerijen. Uiteindelijk legde tin het loodje in de concurrentie met keramiek, dat weliswaar breekbaar was maar niet duur en makkelijker schoon te houden.

De kan in het Heestershuis is 23 cm hoog, en heeft een doorsnee van 12,5 cm. In het midden van het deksel bevindt zich een verhoogd medaillon: een dubbele roos onder een parelkroon met in de rand de initialen EM. Naast de roos de letters FS die staan voor het eigendomsmerk.

De kan bezit een zogenaamde pegel ook wel maatstok genoemd, aangebracht in de boord van een kan; dit betekende dat een kan tot de maatstok gevuld, de juiste hoeveelheid bevatte.

De kan is gegoten in vier horizontale gietvormen en heeft een vlakke bodem. De kan is vervaardigd door Engelbertis Moorrees uit Nijmegen. E. Moorrees werd 27 maart 1765 ingeschreven door de boekhouder van het Gilde. In het zelfde jaar huwde hij met Helena ter Hoet. In 1774 werd hij Jong Meester van het Gilde. Na het overlijden van zijn vrouw in 1787 hertrouwde hij in 1789 met Hendrina Verhaeren. In 1801 is hij geen lid van het Gilde meer en is er niets meer van hem te vinden behalve natuurlijk bijvoorbeeld een prachtige Rembrandtkan zoals in ons museum.

Annemarie Cornelissen

AGENDA

Museum Jan Heestershuis 073 - 54 92276

Pompstraat 17, 54 81 BL Schijndel

openingstijden :

dinsdag t/m zondag 13.00 uur - 17.00 uur

- Op 5 januari 2003 is er een nieuwjaarsborrel die ingeleid wordt door Wim Vermeulen

- Van 18 t/m 31 januari is er een fototentoonstelling van de Roemeen Peter Rabl
- In de maand Februari is het museum weer gesloten voor onderhoudswerkzaamheden en de grote schoonmaak
- Op 9 maart is de opening van de tentoonstelling Heesters terug op het nest; oud-burgemeester Scholten opent deze expositie